

Vài nét về

TỔ CHỨC VÀ HOẠT ĐỘNG CỦA ỦY BAN KHOA HỌC VÀ KỸ THUẬT NHÀ NƯỚC LIÊN XÔ

NGUYỄN NHƯ PHẢ

Vừa qua, một đoàn cán bộ khoa học-kỹ thuật cấp cao của Liên Xô do đồng chí V.V.Sur chớp, Bộ trưởng, Phó chủ nhiệm Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước Liên Xô làm trưởng đoàn đã sang thăm và làm việc với các cơ quan khoa học - kỹ thuật, các ngành có liên quan ở nước ta để giúp đỡ xây dựng và phát triển khoa học kỹ thuật. Ngày 5-6-1980 đoàn đã đến thăm và tọa đàm với các cán bộ Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước, giới thiệu những nét chung nhất về tổ chức và hoạt động của Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước Liên Xô, giới thiệu việc xây dựng lý lịch các cơ quan nghiên cứu khoa học, một số kinh nghiệm quản lý khoa học ở một vụ chuyên ngành của Ủy ban, ở một bộ và giới thiệu sơ lược về tổ chức, hoạt động của xí nghiệp liên hiệp xuất nhập khẩu kỹ thuật.

Nhân dịp này chúng tôi xin giới thiệu vài nét về tổ chức và hoạt động của Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước Liên Xô qua bài nói chuyện của đồng chí Sur Chớp và trích dẫn bản điều lệ của Ủy ban:

« Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước Liên Xô là cơ quan toàn diện bang có trách nhiệm đảm bảo thực hiện chính sách Nhà nước thống nhất trong lĩnh vực tiến bộ khoa học và kỹ thuật sử dụng các thành tựu khoa học và kỹ thuật trong nền kinh tế quốc dân phù hợp với các chỉ thị, nghị quyết của Đảng và Chính phủ »

Nhiệm vụ chính của Ủy ban là:

« - Xác định các phương hướng chủ yếu phát triển khoa học và kỹ thuật trong toàn quốc.

- Tổ chức xây dựng các vấn đề khoa học và kỹ thuật liên ngành.

- Nâng cao hiệu quả các công trình nghiên cứu khoa học và đảm bảo áp dụng nhanh

chống các thành tựu khoa học và kỹ thuật trong nền kinh tế quốc dân nhằm đạt được hiệu quả kinh tế lớn nhất với nững chi phí ít nhất.

- Tổ chức công tác thông tin khoa học-kỹ thuật trong toàn quốc.

- Kiểm tra việc áp dụng các thành tựu khoa học và kỹ thuật trong kinh tế quốc dân.

- Thực hiện các quan hệ hợp tác khoa học-kỹ thuật với nước ngoài. »

Để thực hiện các nhiệm vụ được giao, Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước Liên Xô có quyền.

« a) Tiến hành kiểm tra tại các bộ, cơ quan ngang bộ, các cơ quan nghiên cứu, thiết kế, các xí nghiệp công nghiệp, về trình độ kỹ thuật phát triển các ngành kinh tế quốc dân, về công tác nghiên cứu khoa học và áp dụng các kết quả nghiên cứu vào sản xuất, sự phù hợp giữa các kế hoạch nghiên cứu khoa học hàng năm do các bộ duyệt với các phương hướng phát triển khoa học-kỹ thuật chủ yếu của toàn quốc, về công tác hợp tác khoa học và kỹ thuật với nước ngoài, đồng tác đào tạo cán bộ khoa học trong các cơ quan khoa học, việc sử dụng kinh phí dành cho công tác phát triển khoa học và cả hoạt động của các cơ quan thông tin khoa học-kỹ thuật; được nghe báo cáo và thông báo về những vấn đề trên của các cán bộ-lãnh đạo bộ, cơ quan ngang bộ, và với sự thỏa thuận của thủ trưởng bộ, nghe báo cáo, thông báo của các cán bộ lãnh đạo xí nghiệp, cơ quan nghiên cứu và thiết kế; dựa vào kết quả kiểm tra đưa ra những quyết định có tính chất bắt buộc đối với các cơ quan trên.

b) Với sự thỏa thuận của các bộ, các cơ quan ngang bộ, được quyền giao thêm các nhiệm vụ bổ sung cho các bộ này để các cơ

quan nghiên cứu, thiết kế và xí nghiệp trực thuộc họ thực hiện các công trình nghiên cứu, thiết kế, thử nghiệm, mà sự cần thiết phải tiến hành chúng mới nảy sinh trong năm nhằm giải quyết những vấn đề khoa học—kỹ thuật liên ngành quan trọng nhất.

c) Được giữ lại một phần ngân sách Nhà nước chỉ cho công tác nghiên cứu khoa học, một số chỉ tiêu cán bộ, một phần quỹ tiền lương của cán bộ các cơ quan nghiên cứu làm nguồn dự trữ cho Ủy ban và sử dụng nguồn dự trữ này cho việc tiến hành các công trình nghiên cứu khoa học quan trọng nhất, mà sự cần thiết giải quyết chúng mới nảy sinh trong năm.

d) Xem xét danh mục công trình các cơ quan nghiên cứu và cơ sở thử nghiệm công nghiệp cần xây dựng.

đ) Cùng với Ban triển lãm các thành tựu kinh tế quốc dân Liên Xô tổ chức những cuộc thi về các phương án giải quyết những vấn đề khoa học—kỹ thuật quan trọng và thỏa thuận với các bộ cơ quan ngang bộ đề xét cấp cho các cơ quan khoa học, các trường đại học, các cơ quan thiết kế—thử nghiệm, các xí nghiệp, các nhà khoa học, các chuyên gia đoạt giải trong các cuộc thi đó những bằng khen, huy chương và phần thưởng lấy từ phần kinh phí dành cho việc khen thưởng các thành viên tham gia triển lãm các thành tựu kinh tế quốc dân Liên Xô.

e) Tham gia với Ủy ban kế hoạch Nhà nước Liên Xô và Ủy ban cung ứng vật tư—kỹ thuật Nhà nước Liên Xô trong việc phân bổ các thiết bị đặc biệt, các khí cụ chính xác, các vật liệu và hóa chất đặc biệt tinh khiết cần thiết để tiến hành các công trình nghiên cứu khoa học quan trọng nhất.

g) Trong trường hợp cần thiết, tổ chức và tiến hành đánh giá khoa học đối với những vấn đề liên quan tới việc tiến hành nghiên cứu khoa học và áp dụng trong nền kinh tế quốc dân các thành tựu khoa học và kỹ thuật có ý nghĩa quan trọng đối với toàn nền kinh tế.

h) Lập ra các Hội đồng khoa học về những vấn đề khoa học và kỹ thuật liên ngành quan trọng, các tiểu ban khoa học—kỹ thuật, các nhóm chuyên gia và tập hợp các nhà khoa học, các chuyên gia tham gia vào các tổ chức trên.

i) Trong khuôn khổ chế độ báo cáo hiện hành, nhận những tài liệu cần thiết cho việc thực hiện các nhiệm vụ giao cho Ủy ban do các bộ, cơ quan ngang bộ Liên Xô, Viện hàn lâm khoa học Liên Xô, Hội, đồng Bộ

trưởng các nước cộng hòa và Tổng cục thống kê Liên Xô cung cấp

k) Ra những chỉ thị bắt buộc đối với các bộ, cơ quan ngang bộ, các tổ chức cơ sở về việc định chỉ các công trình nghiên cứu và thiết kế—thử nghiệm trùng lặp không cần thiết, hoặc không có ý nghĩa lý luận và thực tiễn, định chỉ việc cấp phát tài chính cho những công trình đó, nhập khoản kinh phí này vào quỹ dự trữ của Ủy ban, và thông báo việc đó với Bộ tài chính Liên Xô; với sự tham gia của các bộ và các cơ quan ngang bộ quyết định việc đóng cửa các cơ quan khoa học, các bộ phận của các cơ quan khoa học ít hiệu quả hoặc thay đổi chức năng của chúng.

l) Xem xét và đưa ra những quyết định về những vấn đề tranh chấp giữa các bộ nảy sinh trong quá trình thực hiện các nhiệm vụ khoa học—kỹ thuật quan trọng thuộc thẩm quyền giải quyết của Ủy ban.

m) Đưa ra những chỉ thị bắt buộc đối với các bộ và cơ quan ngang bộ về những vấn đề thuộc thẩm quyền của Ủy ban.

n) Tổ chức những hội nghị thảo luận những vấn đề phát triển khoa học và kỹ thuật theo chế độ quy định.

Bản Điều lệ còn quy định:

« Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước Liên Xô được phép huy động các Hội khoa học—kỹ thuật, Hội các nhà sáng kiến và phát minh vào việc xây dựng các phương hướng phát triển khoa học và kỹ thuật chủ yếu trong toàn quốc: kiểm tra việc áp dụng các thành tựu khoa học và kỹ thuật trong nền kinh tế quốc dân; tham gia vào công việc của các Hội đồng, Tiểu ban khoa học và các nhóm chuyên gia; tổ chức công tác thông tin khoa học—kỹ thuật, phổ biến các thành tựu khoa học, kỹ thuật và kinh nghiệm sản xuất—kỹ thuật tiên tiến ».

Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước Liên Xô được thành lập chính thức từ năm 1965. Nhưng từng năm vẫn có những thay đổi về cơ cấu tổ chức. Hiện nay cơ cấu của Ủy ban bao gồm 70 người do Hội đồng bộ trưởng Liên Xô quyết định, trong đó có các vị lãnh đạo Đảng và Nhà nước trực tiếp lãnh đạo Ủy ban; các nhà khoa học lớn; các cán bộ lãnh đạo bộ và cơ quan ngang bộ có liên quan đến khoa học kỹ thuật (Viện hàn lâm khoa học Liên Xô, Bộ đại học và trung học chuyên nghiệp, Ủy ban tiêu chuẩn hóa, Ủy ban sáng chế phát minh...) khoảng từ 10 đến 12 người. Ủy ban họp không thường xuyên, chỉ 2—3 lần trong một năm, mỗi lần khoảng 1 ngày để xem xét các vấn đề lớn

Bộ máy chỉ đạo trực tiếp ở Ủy ban là hội đồng 15 người, gồm: Chủ nhiệm Ủy ban (là một Phó chủ tịch Hội đồng bộ trưởng Liên Xô), một số Phó chủ nhiệm, một số vụ trưởng quan trọng và 3-4 viện sĩ có tên tuổi. Hội đồng này họp hàng tuần (trong khoảng 3-4 giờ) và trực tiếp giải quyết hàng ngày các vấn đề khoa học kỹ thuật quan trọng.

Giúp việc cho Ủy ban có một cơ cấu bộ máy mà chủ yếu là các vụ chuyên ngành. Số lượng các vụ chuyên ngành được thành lập ít hơn rất nhiều so với số bộ trong các ngành kinh tế quốc dân, do đó một vụ phải theo dõi nhiều bộ, nhiều cơ quan. Biên chế mỗi vụ có từ 10 đến 12 người, mỗi người làm nhiều việc cho nên thường được chọn từ những cán bộ có kinh nghiệm, và chuyên ngành rộng để công tác được « vạn năng ». Có thể nêu lên một số vụ hiện nay trong cơ cấu Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước Liên Xô như:

—Vụ nông nghiệp: theo dõi rất nhiều cơ quan, 18 chương trình và hơn 1000 đề tài.

—Vụ tài chính và phương tiện: thực hiện quyền của Ủy ban chia lại tài chính và phương tiện cho các ngành. (Ủy ban được giành lại từ 2-3% làm quỹ dự trữ để chi cho những vấn đề khoa học kỹ thuật nảy sinh trong năm)

—Vụ tổ chức khoa học: lo tất cả các công tác tổ chức của tổ chức khoa học như thành lập hoặc bãi bỏ các cơ quan nghiên cứu. (Ở Liên Xô không có một cơ quan, trạm, trại nghiên cứu nào được thành lập mà lại không có sự đồng ý của Ủy ban).

—Vụ kế hoạch tổng hợp: lo tổng hợp và xây dựng kế hoạch khoa học kỹ thuật, một bộ phận hữu cơ của kế hoạch kinh tế quốc dân (trong vụ máy có bộ phận máy tính điện tử)

—Vụ cán bộ: lo kế hoạch hóa, đào tạo cán bộ, thống kê lực lượng cán bộ khoa học kỹ thuật trong cả nước.

—Vụ hợp tác quốc tế: lo hợp tác khoa học kỹ thuật tay đôi giữa các nước và hợp tác trong khối SEV

—v.v...

Giúp việc cho Ủy ban còn có mấy chục « Hội đồng khoa học ». Trong mỗi hội đồng thường có lãnh đạo của các vụ tương ứng. Chủ tịch hội đồng là những người có uy tín khoa học. Các thành viên của hội đồng, không hưởng lương cho hoạt động này, nhưng có tiền thù lao khi có báo cáo và hoạt động thêm giờ. Các đề án, đề nghị lớn về khoa học kỹ thuật đều được đem ra hội đồng xem xét, có ý kiến nhận xét của các nhà khoa học.

Một trong những chức năng của Ủy ban là lãnh đạo hệ thống thông tin khoa học kỹ thuật qua cục quản lý thông tin. Hệ thống thông tin khoa học kỹ thuật Liên Xô gồm có:

- Các cơ quan thông tin toàn liên bang
- Các cơ quan thông tin chuyên ngành
- Các cơ quan thông tin khu vực

Cơ quan thông tin toàn liên bang VINITI có tạp chí tóm tắt, xử lý các bài báo đã được công bố trên các báo và tạp chí Liên Xô và thế giới. Cơ quan thông tin « Trung tâm đăng ký các kết quả nghiên cứu » có chức năng đảm bảo cung cấp các thông tin chưa được công bố: các báo cáo tổng kết khoa học kỹ thuật, báo cáo công trình thiết kế, các luận văn... Tất cả các luận án trên đại học đều phải nộp vào trung tâm này. Có được các trung tâm thông tin mạnh với khả năng trang bị và tiềm lực lớn là một biểu hiện về tính ưu việt của Nhà nước Xô viết. Ngoài ra, Ủy ban còn có Trung tâm thông tin quốc tế, Thư viện khoa học và kỹ thuật, Trung tâm dịch thuật. Trong hệ thống thông tin chuyên ngành thì mỗi bộ trong Liên bang có một Viện thông tin khoa học kỹ thuật. Trong hệ thống thông tin khoa học kỹ thuật khu vực thì mỗi tỉnh có một trung tâm. Tất cả các hệ thống này đều chịu sự chỉ đạo của Ủy ban khoa học và kỹ thuật Nhà nước Liên Xô.

Gia cố đề bằng phương pháp phụt vữa

(Tiếp theo trang 16)

đưa vào chỉ tiêu kế hoạch sản xuất hàng loạt thiết bị phụt vữa này cung cấp cho các tỉnh có đề điều, kênh, mương. Cơ quan quản lý kỹ thuật cần sớm biên soạn quy trình kỹ thuật khoan phụt vữa, quy trình vận hành máy, quy trình bảo dưỡng máy,

định mức tiêu hao vật tư nhiên liệu cho sản xuất thiết bị này.

Đề tài này cũng cần tiếp tục nghiên cứu để cải tiến thêm các chỉ tiêu kinh tế kỹ thuật, nghiên cứu cơ giới hóa khâu cung cấp nước cho trộn vữa, nghiên cứu bằng chuyên đề chuyên đất...